

Marta Domagalska-Grędyś¹
Katedra Agrobiznesu
AR Kraków

OCENA POLSKICH SADÓW JABŁONIOWYCH Z UWZGLĘDNIENIEM ODMIAN W POCZĄTKOWYM OKRESIE CZŁONKOSTWA W UE

EVALUATION OF THE POLISH APPLE ORCHARDS WITH REGARD TO THE PLANTED VARIETIES IN THE EARLY PERIOD OF MEMBERSHIP IN THE EUROPEAN UNION

Wstęp

Według GUS w 2004 roku udział krajowej produkcji jabłek w UE-25 stanowił około 20%, co uplasowało nas na pierwszym miejscu największych europejskich producentów tego gatunku obok Włoch, Francji, Niemiec i Hiszpanii. Mimo to sytuacja na rynku dla sadowników nie jest korzystna, biorąc pod uwagę stopień zorganizowania i ceny. Pomijając problem integracji sadowników (będący tematem innych moich artykułów²) warto przeanalizować zmiany jakie zachodzą w obrębie produkcji tego najważniejszego gatunku owoców, który niewątpliwie tradycyjnie uprawiamy z powodzeniem i który najczęściej również kupujemy jako konsumenci. Chodzi m.in. o odpowiedzi na pytania: jak polska produkcja i zbiory jabłek kształtują się na rynku Unii Europejskiej i świata, jak wygląda zagospodarowanie produkcji krajowej, kim są odbiorcy polskich jabłek, jak zmienia się obecnie struktura nasadzeń w odpowiedzi na wymagania różnych odbiorców.

Działania jakie podejmują w ostatnich latach zarówno producenci owoców jak i szkółkarze wskazują na duże ożywienie, objawiające się m.in. upowszechnieniem kwalifikowanego materiału nasadzeniowego wg poszukiwanych na rynku odmian. Rynek zbytu dyktuje kierunek zagospodarowania produkcji, a producenci muszą szybko reagować, by ubiec konkurencję zewnętrzną przed wchodzeniem na krajowy rynek, bądź samemu zdobyć rynki zagraniczne.

Artykuł stanowi próbę ujęcia najważniejszych zmian dotyczących sadów w tym: struktury powierzchni upraw, odmian jabłoni na tle rynku jabłek (cen, eksportu) i przygotowania gospodarstw (wieku, wykształcenia właścicieli).

¹ Dr inż., email: rdomaga@cyf-kr.edu.pl

² Przykładowe publikacje z zakresu problematyki grup producenckich wśród sadowników zamieszczono w spisie literatury pod nazwiskiem autorki.

Metoda i obszar badań

Do większości analiz wykorzystano dane GUS oraz FAOSTAT, wykorzystując metodę tabelaryczną i porównawczą z uwzględnieniem lat 1995, 2000 i 2002-2005. Źródło danych stanowiły wyniki spisu reprezentacyjnego badania sadów w gospodarstwach indywidualnych uzupełnione sprawozdawczością z gospodarstw państwowych, spółdzielczych i spółek. Próbę do badania losowano z operatu gospodarstw indywidualnych uprawiających sady wykazanych w Państwowym Spisie Rolnym (PSR) w 2002 r. Uzupełnieniem badania reprezentacyjnego było "Sprawozdanie o powierzchni uprawy, liczbie drzew i krzewów oraz zbiorach owoców - Załącznik nr 2 do R – 08" (stan na 29 X 2004 r.), z którego uzyskano dane dla gospodarstw państwowych, spółdzielczych i spółek. Zakres tematyczny badania spełniał wymagania Unii Europejskiej zgodnie z Dyrektywą nr 2001/109/EC Parlamentu i Rady Europejskiej z dnia 19 grudnia 2001 r. oraz Decyzją Komisji z 27 grudnia 2001 r. Źródło informacji stanowiły: uogólnione wyniki reprezentacyjnego badania sadów, przeprowadzone w dniach 13–25 października 2004 r. na próbie 24 tys. gospodarstw sadowniczych (podmiotem tego badania były gospodarstwa indywidualne) i dane sprawozdawcze z jednostek państwowych, spółdzielczych i spółek.

Wyniki

Produkcja i zagospodarowanie jabłek

Produkcja jabłek w UE-15 w 2000 roku wynosiła 10 666 tys. ton. Z chwilą wstąpienia 10 nowych członków w 2004 roku osiągnęła 12 347 tys. ton (tabela 1). Przystąpienie Polski do Unii Europejskiej ujawniło w statystykach potencjał produkcji jabłek, który pozwolił nam osiągnąć pierwsze miejsce w rankingu unijnej grupy 25. Polska ze swoimi 2 522 tysiącami ton jabłek w 2004 roku była głównym konkurentem dla Francji (2 217 tys. ton), Włoch (2 069 tys. ton) oraz Niemiec (1 592 tys. ton), wyprzedzając takie kraje jak: Węgry (680 tys. ton), Hiszpania (603 tys. ton) czy Grecja (288 tys. ton).

Tabela 1. Produkcja jabłek w UE 1995, 2000 i 2004 roku, tys. ton

Table 1. Apple production in the EU in 1995, 2000 and 2004, thousand tons

Kraje	Rok		
	1995	2000	2004
Unia Europejska (15)	9 078	10 662	-
Unia Europejska (25)	-	-	12 347
Polska	1 288	1 450	2 522
Francja	2 516	2 157	2 217
Włochy	1 940	2 232	2 069
Niemcy	1 459	3 137	1 592
Hiszpania	816	814	603
Węgry	353	695	680
Grecja	326	314	288

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS [Rocznik... 2005]

Analizując sytuację na rynku światowym zauważalna jest tendencja wzrostowa produkcji jabłek w wielu krajach. Największą dynamikę wzrostu produkcji osiągnięto w Chinach, które w stosunku do 2002 roku zwiększyły produkcję jabłek prawie o 30% (tabela 2). Interesujące, że wśród największych producentów jabłek na świecie Polska w 2005 roku zajmowała siódmą pozycję, mimo że w okresie 2002-2005 odnotowała spadek produkcji jabłek prawie o 6%. W najbliższej przyszłości będziemy po Chinach i Stanach Zjednoczonych największym dostawcą jabłek w Europie.

Tabela 2. Najwięksi producenci jabłek na świecie w latach 2002-2005

Table 2. The biggest apple producers in the world in 2002-2005

Lp.	Kraj	Rok				
		2002	2003	2004	2005	2005 2002=100
1	Chiny	19 250	21 105	23 681	25 006	129,9
2	Stany Zjednoczone	3 866	3 988	4 726	4 254	110,0
3	Turcja	2 200	2 600	2 100	2 550	115,9
4	Iran	2 344	2 400	2 400	2 400	102,4
5	Włochy	1 855	1 610	2 136	2 194	118,3
6	Francja	2 432	2 136	2 216	2 123	87,3
7	Polska	2 167	2 427	2 521	2 050	94,6
8	Rosja	1 950	1 690	2 030	2 050	105,1
9	Niemcy	1 471	1 578	1 592	1 600	108,8
10	Chile	1 150	1 250	1 300	1 350	117,4

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych FAOSTAT.

Najważniejszym kierunkiem zbytu polskich jabłek konsumpcyjnych jest eksport. W latach 2002-2005 ogółem polski eksport jabłek konsumpcyjnych wzrósł z 386,4 do 454,4 tys. ton, w tym do UE-15 wzrósł z 16,9 do 38,3 tys. ton [Analizy... 2005, s.43]. Analizując zapotrzebowanie rynków zagranicznych zauważalne są określone preferencje w zależności od kierunku wysyłek³. Na rynku wschodnim głównym odbiorcą jest Rosja (eksport w 2005 roku 210,9 tys. ton, tj. 5,5 razy więcej niż do UE-25), a na rynku zachodnim kraje Unii Europejskiej. Dobór odmian zależy od preferencji odbiorcy odnośnie cech użytkowych jabłek. Rynek wschodni potrzebuje odmian odpornych na transport i przechowywanie, najlepiej o nazwie wypromowanej w długim okresie czasu. Bardzo trudno jest tam wypromować nowe odmiany, konkurencyjne dla odmiany Idared (Struktura odmian uprawianych w Polsce jabłoni odpowiada zapotrzebowaniu wschodnich odbiorców, tabela 5). Z kolei odbiorcy z Unii Europejskiej poszukują odmian znanych i uprawianych także u nich, upatrując możliwości zakupu po niższych cenach, zwłaszcza w okresie nieurodzajów. Niemniej w tych krajach można wykorzystać nisze produkcyjne wypromowanych już odmian. Uprawa odmian tylko dese-

³ Więcej na temat preferencji w podrozdziale: Struktura odmianowa polskich sadów jabłoniowych a segmentacja rynku odbiorców.

rowych ogranicza bowiem możliwości produkcyjne polskich gospodarstw i ich rozwój. W Polsce przeznaczona jest 60% ogólnych zbiorów jabłek do przetworzenia. Należy przy tym do liderów światowej produkcji koncentratu jabłkowego. Wysoka jakość produktu połączona z walorami smakowymi (zależnymi od klimatu) sprawia, że polski koncentrat ma mocną pozycję na rynku europejskim. Stąd w doborze odmian jabłek należy uwzględnić możliwości zbytu do przetwórstwa. Zagospodarowanie produkcji jabłek na obecnym poziomie byłoby niemożliwe bez udziału przemysłu [Ozimek 2006].

Należy nadmienić, że ceny jabłek w eksporcie, po wstąpieniu do UE (2002-2005) rosły (z 0,17 euro/kg w 2002/2003 do 0,23 euro/kg w 2004/2005). Przykładowo za kg owoców deserowych w sezonie 2002/2003 płacono 0,14 euro/kg, w 2003/2004 r. 0,37 euro/kg a w sezonie 2004/2005 r. 0,41 euro/kg. Podobnie za jabłka przemysłowe w sezonie 2002/2003 płacono 0,07 euro/kg, a w 2004/2005 r. 0,15 euro/kg. Oznacza to coroczne, od 2002 roku, zwiększenie wpływów z eksportu jabłek. Najwyższe średnie ceny za kg jabłek w okresie 2002-2005 płaćła Rosja (0,23 euro/kg w sezonie 2004/2005) i kraje UE-25 (0,39 euro/kg w sezonie 2004/2005). Najniższe ceny eksportowe jabłek w sezonie 2004/2005 uzyskano w handlu z Rumunią, było to 0,10 euro/kg.

Uprawa jabłoni w polskich sadach skoncentrowana jest głównie na terenie województwa mazowieckiego (blisko 45% powierzchni sadów zajętej pod uprawę jabłoni w Polsce w 2004 roku). Dużą koncentrację sadów jabłoniowych zanotowano także w województwach: lubelskim, łódzkim i świętokrzyskim. W sumie na terenie tych czterech województw znajduje się blisko 80% sadów jabłoniowych w Polsce.

Struktura gatunkowa drzew owocowych w Polsce

Badania sadów [Badanie... 2005] w gospodarstwach indywidualnych uzupełnione sprawozdawczością z gospodarstw państwowych, spółdzielczych i spółek wykazały, że łączna powierzchnia uprawy drzew owocowych w sadach⁴ w 2004 r. wyniosła około 70% ogólnej powierzchni upraw drzew owocowych. O wielkości produkcji owoców z drzew w sadach nadal decyduje głównie uprawa jabłoni. Powierzchnia uprawy jabłoni w sadach w 2004 r. zajmowała 71,4% powierzchni uprawy wszystkich gatunków drzew owocowych uprawianych w sadach (tabela 3). Kolejne miejsca w zakresie powierzchni upraw zajmowały: wiśnie-13,5% i śliwy 6,2%. Najmniejszy udział w powierzchni upraw posiadały: brzoskwinie (0,8%)

⁴ Wg GUS do sadów zalicza się grunty o powierzchni nie mniejszej niż 0,1 ha zasadzone drzewami i krzewami owocowymi.

oraz morele (0,4%, tabela 3). Charakterystyczne, że w latach 1998-2004 szczególnie wzrósł udział nasadzeń wiśni (z 10,8% do 13,5 %).

Tabela 3. Struktura gatunkowa powierzchni uprawy i zbiorów owoców w polskich sadach, lata 1998 i 2004, %

Table 3. Structure of fruit growing and harvested surface by fruit varieties in 1998 and 2004, %.

Gatunek	Powierzchnia uprawy ogółem		Powierzchnia zbiorów	
	1998 r.	2004 r.	1998 r.	2004 r.
Ogółem	100,0	100,0	100,0	100,0
Jabłonie	72,3	71,4	87,4	85,6
Grusze	2,8	3,1	1,8	2,0
Śliwy	6,2	6,7	3,5	3,8
Wiśnie	10,8	13,5	6,0	6,6
Czereśnie	2,1	3,3	0,8	1,3
Morele	0,2	0,4	0,1	0,2
Brzoskwinie	0,5	0,8	0,2	0,4
Orzechy włoskie	5,0	0,7	0,2	0,1

Źródło: jak w tabeli 2.

Tabela 4. Struktura powierzchni uprawy drzew owocowych w sadach według gatunków i grup wiekowych w 2004 r., %

Table 4. Structure of orchard surface by fruit variety and age group in 2004, %

Wyszczególnienie	Powierzchnia uprawy drzew					
	ogółem	w wieku lat				
		0 - 4	5 - 9	10 - 14	15 - 24	25 i więcej
		w % drzew owocowych ogółem				
Ogółem drzewa owocowe	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Jabłonie	71,4	62,8	69,9	75,8	75,7	76,8
Grusze	3,1	3,3	2,8	3,0	3,2	3,5
Śliwy	6,7	6,4	7,0	6,4	6,2	8,2
Wiśnie	13,5	21,3	15,9	10,6	9,8	4,0
Czereśnie	3,3	4,1	2,8	3,2	3,0	4,1
Pozostałe	1,9	2,2	1,6	1,1	2,0	3,4

Źródło: jak w tabeli 2.

We wszystkich grupach wiekowych badanych polskich sadów dominowały sady jabłoniowe, dalej sady wiśniowe, zaś najmniejszą ilość drzew posiadały sady gruszone i inne (tabela 4).

Struktura odmianowa polskich sadów jabłoniowych a segmentacja rynku odbiorców

Badane polskie gospodarstwa sadownicze dobrze wyposażone są w maszyny i urządzenia oraz bazę przechowalniczą. Ich problemem nie jest przygotowanie techniczne ale zagospodarowanie produkcji na istniejących rynkach zbytu. Generalnie można stwierdzić, że istnieją następujące segmenty rynku, na który można sprzedawać wyprodukowane jabłka:

- eksport na rynek wschodni,
- eksport na rynek UE ,
- zaopatrzenie dużych krajowych sieci handlowych,
- sprzedaż bezpośrednia w gospodarstwie,
- dostawy do zakładów przetwórczych [Ozimek 2006].

Podział segmentów rynku można uprościć, określając trzy podstawowe kierunki zagospodarowania wyprodukowanych jabłek: eksport, sprzedaż krajowa i przemysł przetwórczy, zaznaczając, że eksport na rynki wschodnie w 2005 roku stanowił 16,5 % zbiorów jabłek, na rynek UE-15 stanowił 1,52%, do UE-10 stanowił 3,51% i aż 78,47 % produkcji pozostało w kraju.

Wymienione kierunki zbytu w poszczególnych segmentach rynku wymagają od producentów określonych odmian jabłek, charakteryzujących się odpowiednimi parametrami jakościowymi i smakowymi. W Polsce uprawia się ponad 40 odmian jabłoni o różnych walorach użytkowych. Dobór odmian ma duże znaczenie gospodarcze i uzależniony jest od zapotrzebowania w istniejących segmentach rynku. Wartości użytkowe nie zawsze spełniają oczekiwania odbiorców. Wielokrotnie decydując się na wybór odmiany ulegamy sugestiom kreowanym przez kupców na targowiskach.

W 2004 r. sady jabłoniowe w wieku poniżej 5 lat stanowiły 19,2 % ogólnej powierzchni uprawy jabłoni w sadach (o 4,9 punktu procentowego mniej niż w 1998 r.), co może świadczyć o tym, że proces zwiększania powierzchni sadów jabłoniowych został zahamowany (tabela 5). Jednocześnie o przeszło 5 punktów procentowych zmniejszył się udział powierzchni uprawy jabłoni starszych, w wieku 15 lat i więcej, co świadczy o tendencji do odnawiania sadów jabłoniowych (karczowania starych drzew i nasadzeń nowych odmian).

Dominującą odmianą jabłek w polskich sadach jest Idared (19%). Obserwując udział powierzchni tej odmiany w poszczególnych grupach wiekowych można stwierdzić, że w najbliższych latach jej znaczenie zacznie spadać (tabela 5). Udział powierzchni uprawy drzew najmłodszych odmiany Idared zmniejszył się w stosunku do 1998 roku o blisko 7 punktów

procentowych, natomiast udział powierzchni uprawy drzew 15 letnich i starszych w 2004 r. był o około 13 punktów większy niż w 1998 r [Badanie... 2005].

Drugą najpopularniejszą w polskich sadach odmianą jest Jonagold (12%). Znaczenia nabierają też odmiany, które dopiero w ostatnich latach zostały wprowadzone do powszechnej uprawy, np. Ligol i Gala (tabela 5). Na trzecim miejscu znalazła się odmiana Szampion (9,0%), dalej odmiany Lobo i Cortland, w 2004 r. zajmujące odpowiednio 5,5 i 5,2% powierzchni uprawy jabłoni w polskich sadach. Struktura odmianowa powierzchni uprawy jabłoni zmieniła się zdecydowanie w porównaniu do poprzedniego badania z 1998 r. Straciły na znaczeniu odmiany: Cortland, Lobo i Jonatan. Na ich miejsce weszły odmiany nowsze, między innymi Jonagold i Szampion.

Niektóre odmiany takie jak Ligol wchodzi do powszechnej uprawy w Polsce. W 2004 r. przeszło 50 % powierzchni tej odmiany zajmowały drzewa młode, poniżej 5 lat. Zastępują one odmiany starsze, takie jak Jonatan.

Według Makosza [2005] w krajach w których wysoka jest produkcja i obrót jabłkami, zwłaszcza w Niemczech, Francji i Włoszech pojawiają się od 2-4 lat te same odmiany: Golden Delicious, Jonagold, Gala, Braeburn, Fuji oraz Pink Lady. Można przypuszczać, że w najbliższych latach nadal tak będzie. W sklepach i na targowiskach najtańsze są jabłka odmiany Golden Delicious, a najdroższe Pink Lady. Zdaniem ekspertów w najbliższej przyszłości nie przewiduje się większych zmian w zakresie liczby i odmian jabłoni. Struktura odmianowa polskich sadów odpowiada gustom zarówno wschodnich jak i zachodnich odbiorców.

Tabela 5. Struktura powierzchni uprawy jabłoni w sadach według odmian i grup wiekowych w 2004r., %

Table 5. Structure of apple orchards surface by variety and age group in 2004, %

Odmiany jabłoni	Procentowy udział w powierzchni sadów jabłoniowych	Powierzchnia wg grup wiekowych drzew w % powierzchni danej odmiany				
		w wieku lat				
		0 - 4	5 - 9	10 - 14	15 - 24	25 i więcej
Jablonie ogółem	100,0	19,2	27,8	24,9	15,5	12,6
Idared	19,0	9,5	21,6	38,8	25,2	4,8
Jonagold	12,0	30,4	47,3	19,2	2,8	0,3
Szampion	9,0	31,1	45,4	19,9	3,3	0,2
Lobo	5,5	8,3	25,7	39,5	21,2	5,3
Cortland	5,2	6,3	21,3	38,6	27,9	6,0
Gloster	4,1	26,9	36,6	26,8	8,9	0,9
Ligol	3,7	53,0	37,5	8,0	1,4	0,2
Jonatan	3,2	5,0	8,1	15,5	33,2	38,2
Antonówka	2,7	3,6	12,5	30,0	24,3	29,6

Golden Delicious	1,8	37,2	35,2	14,1	7,2	6,3
Gala	1,6	44,9	39,7	11,3	3,8	0,1
Spartan	1,5	4,5	9,8	30,3	34,1	21,2
Delikates	1,4	29,2	45,5	19,3	5,6	0,3
McIntosh i Sporty	1,4	2,8	8,5	20,4	31,0	37,3
Elastar	1,1	19,8	47,8	26,7	5,4	0,3
Boskoop	1,1	8,8	30,0	28,7	13,6	18,8
Bankroft	0,7	4,2	9,1	24,8	30,4	31,4
Jerseymac	0,7	8,9	19,0	33,2	17,6	21,3
Melrose	0,7	13,7	23,1	30,9	26,0	6,3
Red Delicious i Sporty	0,6	20,3	41,1	19,3	15,7	3,5
James Grieve	0,4	8,5	18,7	36,9	19,6	16,4
Wealthy	0,3	5,5	22,0	31,5	21,5	19,4
Empire	0,2	21,3	34,7	24,5	17,3	2,2
Pozostałe odmiany jabłoni	22,0	19,2	18,3	15,7	14,1	32,7

Źródło: [Badanie... 2005].

Charakterystyka ogólna sadowniczych gospodarstw

Podobnie jak w 1998 r., najlepiej wyposażone w maszyny i urządzenia specjalistyczne do uprawy i zbioru owoców z sadów były gospodarstwa o powierzchni 7 – 15 ha użytków rolnych. W tych gospodarstwach skupiona była największa liczba maszyn i urządzeń oraz największa pojemność przechowalni i chłodni z kontrolowaną atmosferą. W 2004 r. około 5% powierzchni sadów było nawadniane.

Wśród użytkowników gospodarstw zajmujących się w 2004 r. uprawą sadów przeważały osoby w średnim wieku, tj. między 30 a 59 rokiem życia (75,2%). Osoby młode stanowiły 4,9%, a udział osób w wieku 60 lat i więcej wynosił blisko 20%. W porównaniu do 1998 r. zmniejszyła się zarówno liczba młodych, jak i starszych użytkowników, a wzrosła liczba osób w wieku średnim zajmujących się uprawą sadów. Wśród użytkowników gospodarstw sadowniczych tylko niespełna 10% posiadało wykształcenie ogrodnicze, a jedynie około 6% wykształcenie wyższe o kierunku ogrodniczym. Tylko w grupie użytkowników młodych (do 29 lat) posiadających wykształcenie ogrodnicze znaczący był udział osób z ukończonymi wyższymi studiami w tym kierunku (ok. 22% osób z tej grupy) oraz z wykształceniem średnim ogrodniczym (około 40%). Przeciwnieństwo stanowiła grupa osób 60 letnich i starszych, która w blisko 80% posiadała wykształcenie ogrodnicze zdobyte na kursach zawodowych [Badanie... 2005].

Podsumowanie i wnioski

Przeprowadzona analiza pozwala stwierdzić, że:

1. Jabłka są dominującym w polskiej produkcji gatunkiem, który uplasował Polskę w 2004 roku na pierwszym miejscu producentów Unii Europejskich i na siódmym miejscu w skali światowej.
2. Zagospodarowanie krajowej produkcji jabłek jest podzielone między trzy obszary odbiorców: zagranicznych zachodnich i wschodnich (eksport) oraz na rynek krajowy. W eksporcie dominują kraje wschodnie w tym Rosja, stąd należałoby uwzględnić wymagania odmianowe tych odbiorców. Obecnie struktura odmianowa polskich sadów odpowiada gustom zarówno wschodnich jak i zachodnich odbiorców.
3. Od chwili przystąpienia Polski do Unii Europejskiej w 2004 roku obserwuje się stopniowy wzrost cen jabłek. Najwyższe średnie ceny za kg jabłek płaciła Rosja (0,23 euro/kg w sezonie 2004/2005) i kraje UE-25 (0,39 euro/kg w sezonie 2004/2005). Najniższe ceny eksportowe jabłek uzyskano w handlu z Rumunią, w sezonie 2004/2005 było to 0,10 euro/kg.
4. Powierzchnia uprawy jabłoni w sadach w 2004 r. zajmowała 71,4% powierzchni uprawy wszystkich gatunków drzew owocowych uprawianych w sadach.

Dominującą odmianą jabłek w polskich sadach jest Idared (19%) i Jonagold (12%). Znaczenia nabierają też odmiany, które dopiero w ostatnich latach zostały wprowadzone do powszechnej uprawy, np. Ligol i Gala, które interesują m.in. odbiorców UE-15.

W związku ze strukturą odmianową polskich sadów i gustami zarówno wschodnich (Idared) jak i zachodnich odbiorców (Golden Delicious, Jonagold, Gala) można wnioskować o przygotowaniu polskich sadów pod kątem poszukiwanych przez odbiorców odmian.

Udział zbiorów nowych odmian w ogólnej produkcji jabłek pochodzących z uprawy w sadach jest znaczący, zmniejszył się udział powierzchni uprawy jabłoni starszych, w wieku 15 lat i więcej, co świadczy o tendencji do odnawiania sadów jabłoniowych (karczowania starych drzew i nasadzeń nowych odmian).

Po przystąpieniu Polski do UE w maju 2004 r. struktura rynku sektora owoców w Unii uległa zasadniczej zmianie. Nowe kraje członkowskie, w tym także Polska mają niski stopień zorganizowania rynku owoców. Brak powiązań producentów w grupy czy organizacje producenckie i powiązań kooperacyjnych między producentami a przemysłem przetwórczym, mimo że osłabia pozycję polskich sadowników na rynku to nie odbiera roli lidera w zakresie produkcji jabłek w Unii Europejskiej. Polscy producenci jabłek są doskonale przygotowani technologicznie, brakuje im jedynie przekonania do nowoczesnych form działania na rynku, który wymaga zintegrowanych działań.

Literatura

- Analizy Rynkowe: Rynek owoców i warzyw* (2005) nr 27, IEiGŻ-PIB, ARR, MRiRW, Warszawa.
- Badanie produkcji roślinnej. Produkcja ogrodnicza. Badanie sadów. (2005). GUS, Warszawa.
- Domagalska-Grędyś M. (2005A): Działalność grupowa w ocenie sadowników małopolski. *Prace Komisji Nauk Rolniczych i Biologicznych XLIV*, Bydgoskie Towarzystwo Naukowe. *Prace Wydziału Nauk Rolniczych*, ss.111-116.
- Domagalska-Grędyś M. (2005B): Działalność grupowa producentów owoców miękkich na przykładzie wybranych gmin powiatu tarnowskiego. *Zagadnienia Doradztwa Rolniczego*, nr 1`05(41). ss.33-43.
- Rocznik statystyczny rolnictwa i obszarów wiejskich. (2005). GUS, Warszawa.
- Makosz E. (2005): Odmiany jabłoni na świecie, w Europie i Polsce. [W:] XXV Międzynarodowe Seminarium Sadownicze-Limanowa 2005. Wyd. Plantpress Sp. z o.o., Kraków, ss.5-15.
- Ozimek R. (2006): Wpływ doboru odmian na sposób zagospodarowania jabłek. [W:] Nowe odmiany drzew owocowych. Ogólnopolska konferencja. Skierniewice 5 kwietnia 2006r., Instytut Sadownictwa i Kwiaciarstwa, Skierniewice, s.6.

Abstract. Poland is the largest producer of apples in Europe. Statistical analysis of data concerning harvests, yields, age and varieties of apple trees shows the Polish leader position. Visible changes in the new apple orchards are responding to the preferences of modern consumers. Russia and the European Union are main recipients of Polish apples. Though consumer apples are dominating in the structure of sales, also industrial apples and apple concentrate will be supplementing Polish exports abroad in the near future.

Key words: apple growing, Polish orchards, exports